STANDARDY
OCHRONY MAŁOLETNICH

obowiązujące w

MIEJSKIM CENTRUM TERAPII
I PROFILAKTYKI ZDROWOTNEJ
IM. BŁ. R. CHYLIŃSKIEGO W ŁODZI

Zatwierdzam

DYREKTOR
dr n. med. Krzysztof Kumański

Łódź., dnia 15 lutego 2024 r.

Spis treści

1. PREAMBUŁA ... 3

2. CEL PROCEDURY ... 3

3. ZAKRES STOSOWANIA ... 5

4. POJĘCIA I DEFINICJE ... 5

5. ODPOWIEDZIALNOŚĆ I UPRAWNIENIA ... 5

5.1 Pełnomocnik ds. dzieci ... 5

5.2 Obowiązki Personelu w związku ze stosowaniem Procedury ... 6

6. STANDARDY OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM ... 6

6.1 Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a Personelem ... 6

6.1.1 Zasady rekrutacji i weryfikacji Personelu ... 6

6.1.2 Zasady postępowania i zachowania niedozwolone wobec małoletnich ... 8

6.2 Obowiązek identyfikowania sytuacji mogących świadczyć o krzywdzeniu dziecka 9

6.3 Podejmowanie interwencji w celu ochrony dziecka ... 11

6.4 Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego. ... 14

7. POSTANOWIENIA KOŃCOWE ... 14

7.1 Postępowanie w przypadku naruszenia Procedury ... 14

7.2 Przegląd i aktualizacja Procedury ... 15

7.3 Dostępność Standardów ... 15

8. ZAŁĄCZNIKI ... 16

- Wzór formularza NK-A (Niebieska Karta) ... 16

- Organy i ośrodki właściwe do współpracy lub interwencji w przypadkach krzywdzenia dzieci ... 17

- Karta przeglądu aktualności Procedury (*wzór*) ... 18

- Rejestr zmian wprowadzonych w procedurze (*wzór*) ... 18

1. PREAMBUŁA

Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego z siedzibą w Łodzi jest samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej, którego celem statutowym jest przede wszystkim działalność w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej, w tym w szczególności w zakresie zdrowia psychicznego, wsparcia psychologicznego, rozwiazywania problemów alkoholowych lub związanych z innymi uzależnieniami od substancji psychoaktywnych oraz przeciwdziałania przemocy.

Działalność statutowa Miejskiego Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego jest adresowane do osób dorosłych z problemami alkoholowymi lub z innymi uzależnieniami od substancji psychoaktywnych, ich rodzin i bliskich.

W związku z tak określoną działalnością statutową, Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego, zasadniczo nie jest jednostką zarządzającą ani organizatorem działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich, o której mowa w art. 21b Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 z późn. zm.). Nie może ono jednak wykluczyć, że w związku z wykonywaniem swoich zadań statutowych nie zetknie się z małoletnimi lub nie poweźmie wiadomości mogących świadczyć o krzywdzeniu małoletnich.

W związku z powyższym, aby zapewnić małoletnim należytą ochronę przed krzywdzeniem, Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego w zakresie, w jakim w toku bieżącej działalności może zetknąć się z małoletnimi lub powziąć wiadomości mogących świadczyć o krzywdzeniu małoletnich, ustanawia niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich.

2. CEL PROCEDURY

Celem niniejszej Procedury jest ustanowienie i zapewnienie stosowania **STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH przed wszelkimi formami krzywdzenia, w szczególności:**

- **przemocą fizyczną,**
- **przemocą psychiczną**,
- **wykorzystywaniem w tym wykorzystywaniem seksualnym czy**
- **zaniedbywaniem**

oraz dążenie do sytuacji, w której Personel będzie potrafił zidentyfikować sytuacje stwarzające ryzyko krzywdzenia dziecka oraz podjąć właściwe działania profilaktyczne oraz interwencyjne w sytuacjach, w których przy okazji wykonywanej działalności statutowej poweźmie wiadomości mogące świadczyć o krzywdzeniu małoletnich.

Procedura ma także na celu zapewnienie, że w przypadku zgłoszenia się do MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego małoletniego pacjenta, otrzyma on niezbędną opiekę oraz wsparcie psychologiczne w sposób bezpieczny, szanujący jego prawa i godność oraz zgodny z obowiązującymi przepisami prawa. Wdrożenie tej procedury powinno przyczynić się do zapewnienia najwyższych standardów opieki medycznej dla dzieci i młodzieży.

Realizacja celów Procedury obejmuje opracowanie, wdrożenie, stosowanie, ustawiczną aktualizację oraz doskonalenie, a także bieżący monitoring stosowania Standardów.

Niniejszą Procedurę tworzą w szczególności takie STANDARDY jak:

STANDARD	Opis standardu
STANDARD I. POLITYKA	▪ Placówka ustanowiła i wprowadziła Procedurę (politykę) ochrony małoletnich przed krzywdzeniem. ▪ Polityka dotyczy całego Personelu - Personel przed dopuszczeniem do pracy zobowiązany jest zapoznać się z Procedurą i zobowiązany jest do jej przestrzegania. ▪ W Placówce wyznaczono osobę odpowiedzialną za monitoring stosowania Procedury oraz wsparcie Personelu w procesie podejmowania interwencji. ▪ Procedura określa w szczególności takie zagadnienia jak: zasady bezpiecznej rekrutacji Personelu oraz bezpiecznych relacji Personelu z dziećmi, sposób reagowania na przypadki podejrzenia, że dziecko doświadcza krzywdzenia i zasady prowadzenia rejestru interwencji. ▪ Procedura jest opublikowana i promowana wśród całego Personelu, rodziców i dzieci, a poszczególne grupy są z nią aktywnie zapoznawane poprzez działania edukacyjne i informacyjne.
STANDARD II. PERSONEL	▪ Placówka stosuje zasady bezpiecznej rekrutacji Personelu pracującego z małoletnimi, w szczególności poprzez weryfikację w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym; dopuszcza się także ocenę przygotowania kandydatów do pracy z dziećmi oraz sprawdzanie referencji. ▪ Procedura określa zasady bezpiecznych relacji Personelu z dziećmi, definiuje zachowania niedozwolone w kontakcie z dzieckiem. ▪ Procedura przedstawia informację na temat ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia, w zakresie: rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci, procedur interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia, w tym procedury „Niebieskie Karty". ▪ Personel podlega szkoleniom, ma wsparcie w osobie wyznaczonego Pełnomocnika ds. dzieci oraz dysponuje materiałami edukacyjnymi dla dzieci i dla rodziców oraz aktywnie je wykorzystuje.
STANDARD III. PROCEDURY	▪ Procedura opisuje czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci oraz mechanizmy ich rozpoznawania. ▪ Procedura określa jakie działanie należy podjąć w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia dziecka. ▪ Personel dysponuje danymi kontaktowymi lokalnych instytucji i organizacji, które zajmują się interwencja i pomocą w sytuacjach krzywdzenia dzieci (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej).
STANDARD IV. MONITORING	▪ Procedura podlega okresowym przeglądom i weryfikacji. ▪ W razie zaistnienia przesłanek Procedura podlega aktualizacji.

Procedura realizuje obowiązek, o którym mowa w Rozdziale 4b Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 z późn. zm.).

3. ZAKRES STOSOWANIA

Procedura ma zastosowanie we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych **Miejskiego Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi** w zakresie, w jakim realizują one świadczenia zdrowotne lub inne zadania pomocowe na rzecz małoletnich, a do jej stosowania i przestrzegania zobowiązany jest cały Personel.

Stosowanie Procedury obejmuje w szczególności takie obszary, jak:

- działania prewencyjne chroniące przed zidentyfikowanymi czynnikami ryzyka,
- identyfikacja czynników ryzyka, na które mogą być narażone dzieci,
- ustalenie i stosowanie zasad postępowania w razie stwierdzenia lub podejrzenia wystąpienia przypadków krzywdzenia dzieci.

4. POJĘCIA I DEFINICJE

1) **Dziecko** lub **Małoletni** - osoba, która nie ukończyła 18 roku życia będąca pacjentem lub beneficjentem świadczeń MCTiPZ im. bł. R.Chylińskiego w Łodzi, jak również niebędąca pacjentem, lecz pozostająca z nim w jakiejkolwiek innej relacji, chociażby nie była ona bezpośrednia (np. rodzeństwo pacjenta).
2) **Krzywdzenie** – wszelkie niepożądane formy zachowań wobec dzieci, skutkujące lub mogące skutkować negatywnymi konsekwencjami w sferze fizycznej lub psychicznej dziecka lub narażać ich życie lub zdrowie, w szczególności przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, wykorzystywanie w tym wykorzystywanie seksualne czy zaniedbywanie.
3) **MCTiPZ im. bł. R.Chylińskiego w Łodzi -** Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego z siedzibą w Łodzi, ul. Niciarniana 41, wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, XX Wydział Gospodarczy, pod nr KRS 000010721, NIP 947-18-26-974, REGON 470822979.
4) **Personel** – każda osoba zatrudniona, świadcząca usługi lub współpracująca z MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi, niezależnie od podstawy prawnej tej współpracy, jeżeli w związku z realizacją swoich obowiązków służbowych ma lub może mieć kontakt z dziećmi (w szczególności pracownicy, zleceniobiorcy, stażyści, wolontariusze etc.).
5) **Procedura "Niebieskie Karty"** – procedura, o której mowa w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.), podejmowana w przypadku przemocy domowej.
6) **Przemoc domowa** - jednorazowe albo powtarzające umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę.

5. ODPOWIEDZIALNOŚĆ I UPRAWNIENIA

5.1 Pełnomocnik ds. dzieci

1. W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania Procedury ustanawia się w MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi funkcję **Pełnomocnika do spraw dzieci** (zwanego dalej Pełnomocnikiem ds. dzieci).
2. Funkcję Pełnomocnika ds. dzieci pełni osoba wskazana przez Kierownika MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi.
3. Do obowiązków Pełnomocnika ds. dzieci należy nadzór nad tworzeniem i stosowaniem Standardów, w szczególności:
    a. przygotowanie Personelu organizacji do stosowania Standardów,
    b. podejmowanie inicjatyw w zakresie rozwoju Standardów i dostosowywania ich do bieżących potrzeb,
    c. zapewnienie okresowych przeglądów, ocen i niezbędnych aktualizacji Standardów,
    d. konsultowanie zgłaszanych przez Personel przypadków podejrzenia krzywdzenia dzieci lub zidentyfikowano inne czynniki ryzyka, jeżeli zachodzi taka potrzeba,
    e. przyjmowanie zgłoszeń Personelu o podejrzeniu krzywdzenia dzieci i wsparcie Personelu w podejmowaniu stosownych interwencji,
    f. wspieranie rodziny w sytuacji, gdy podejrzewane jest krzywdzenie dziecka, wystąpiła przemoc lub zidentyfikowano inne czynniki ryzyka – w tym poprzez skierowanie jej do instytucji świadczącej taką pomoc,
    g. nadzór nad prowadzeniem niezbędnej dokumentacji, w tym dokumentacji z podjętych interwencji.
4. Swoje obowiązki Pełnomocnik ds. dzieci realizuje przy współpracy i pomocy całego Personelu MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi, w szczególności Personelu, który zidentyfikował i zgłosił czynniki ryzyka.

5.2 Obowiązki Personelu w związku ze stosowaniem Procedury

1. Do stosowania Procedury zobowiązany jest cały Personel MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi, w tym w szczególności osoby pracujące w Oddziale Interwencji Kryzysowej (OIK) lub na stanowiskach związanych z udzielaniem pomocy i wsparcia psychologicznego.
2. Personel zobowiązany jest w szczególności do:
    a. powstrzymania się od zachowań niedozwolonych wobec dzieci,
    b. uważności na sytuację dziecka i identyfikowania czynników ryzyka krzywdzenia,
    c. w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia dziecka inicjowania interwencji poprzez dokonanie zgłoszenia do Pełnomocnika ds. dzieci oraz podejmowanie interwencji we współpracy z nim,
    d. dokumentowania okoliczności świadczących o krzywdzeniu dziecka i podjętych działań lub interwencji.

6. STANDARDY OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM

6.1 Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a Personelem

6.1.1 Zasady rekrutacji i weryfikacji Personelu

1. Przed nawiązaniem stosunku pracy lub zawarciem umowy cywilnoprawnej lub przed dopuszczeniem na jakiejkolwiek innej podstawie osoby do działalności związanej z leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, kandydat podlega obowiązkowej weryfikacji (w szczególności pod kątem niekaralności za przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego i za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz weryfikację, że wobec pracowników nie toczy się żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie) – zgodnie z ust. 2.
2. Weryfikacja następuje łącznie poprzez:

(1)	**WERYFIKACJA W REJESTRZE SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW NA TLE SEKSUALNYM**
	Placówka uzyskuje informacje, czy dane osoby są zamieszczone w **Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym:** – Rejestrze z dostępem ograniczonym lub – Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. **Placówka weryfikuje pracownika samodzielnie, za pośrednictwem rejestru dostępnego na stronie: https://rps.ms.gov.pl/pl-PL/Public#/ , a uzyskane w ten sposób informacje utrwala w formie wydruku i załącza do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do działalności.**
(2)	**WERYFIKACJA W REJESTRZE KARNYM**
	Kandydat przedkłada **informację z Krajowego Rejestru Karnego** w zakresie przestępstw określonych w: - rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, - w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz - w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego. **Kandydat obcokrajowiec** ponadto przedkłada informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, a jeśli takowej się nie wydaje – informację z rejestru karnego tego państwa. **Zaświadczenie z właściwego rejestru karnego załącza się do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do takiej działalności.**
(3)	**PRZYJĘCIE OŚWIADCZENIA O PAŃSTWACH ZAMIESZKIWANIA**
	Kandydat przedkłada **oświadczenie o tym, w jakich państwach zamieszkiwał przez ostatnie 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa** oraz jeżeli w tym okresie zamieszkiwał poza RP (a w przypadku obcokrajowców – także poza państwem swojego obywatelstwa) jednocześnie przedkłada informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariacie związanej z kontaktami z dziećmi, a jeśli takowej się nie wydaje – informację z rejestru karnego tego państwa. Oświadczenia składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim

klauzuli następującej treści: "*Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*". Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

<u>Oświadczenie kandydata załącza się do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do takiej działalności.</u>

3. W przypadku odnotowania podjęcia próby zatrudnienia lub dopuszczenia do działalności związanej z leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi przez osoby wpisane do rejestrów, o których mowa w ust. 2, okoliczność ta podlega zgłoszeniu właściwym organom ścigania przestępstw na szkodę dzieci.
4. Postanowienia ust. 1-3 stosuje się odpowiednio w przypadku zmiany stanowiska pracy lub zakresu obowiązków przez Personel MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi na stanowisko związane z leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi.

6.1.2 Zasady postępowania i zachowania niedozwolone wobec małoletnich

1. Personel zawsze kieruje się najlepszym interesem dziecka i stara się chronić jego prawa i godność. W kontaktach z dziećmi zobowiązany jest w szczególności do przestrzegania praw pacjenta, praw dziecka, zasad etyki zawodowej oraz do zachowania uczciwości i szacunku wobec małoletnich pacjentów.
2. Personel zobowiązany jest do szczególnej ochrony danych osobowych i prywatności małoletnich.
3. Personel powinien dostosować sposób komunikacji do wieku, rozwoju i zdolności zrozumienia małoletniego pacjenta. Personel unika stosowania języka medycznego lub innego specjalistycznego, który może być niezrozumiały dla dziecka i stara się wyjaśnić procedury i diagnozy w zrozumiały dla niego sposób.
4. Zabronione jest każde zachowanie krzywdzące wobec dzieci, w szczególności:
    a. *Krzywdzenie fizyczne*, w tym jakiekolwiek akty agresji fizycznej wobec dziecka, takie jak bicie, szarpanie, popychanie, używanie nieodpowiedniej siły podczas wykonywania procedur medycznych oraz jakiekolwiek inne formy przemocy fizycznej wobec dziecka.
    b. *Nadużycia seksualne*, w tym jakiekolwiek działania o charakterze seksualnym wobec dziecka, takie jak niewłaściwe dotykanie, nękanie seksualne, zbliżenie się do dziecka w sposób seksualnie napastliwy, wykorzystywanie seksualne w jakiejkolwiek formie lub jakiekolwiek inne, chociażby werbalne, nieodpowiednie zachowanie seksualne wobec dziecka, w tym flirtowanie lub komentarze o podłożu seksualnym.
    c. *Krzywdzenie emocjonalne,* w tym słowne znęcanie się nad dzieckiem, obrażanie, wyśmiewanie, wyzywanie, upokarzanie, ignorowanie jego potrzeb emocjonalnych, izolowanie dziecka od rodziców lub opiekunów, odrzucanie lub ignorowanie potrzeb emocjonalnych dziecka, w tym brak wsparcia emocjonalnego w trudnych sytuacjach.
    d. *Zaniedbanie opieki* w tym niezapewnienie dziecku odpowiednich warunków opieki medycznej lub psychologicznej, lekceważenie jego potrzeb zdrowotnych,

ignorowanie alarmujących objawów choroby lub cierpienia, celowe opóźnianie lub zaniechanie leczenia dziecka.

e. *Niewłaściwe zachowanie i komunikacja,* w tym używanie wulgarnego języka, obraźliwych uwag, lub prowadzenie nieodpowiednich rozmów o charakterze seksualnym wobec lub w obecności dziecka.

f. *Naruszanie prywatności lub poufności*, w tym udostępnianie informacji medycznych lub osobistych bez zgody lub niezgodnie z obowiązującymi przepisami, wykorzystywanie danych lub informacji o stanie zdrowia dziecka w celach osobistych lub finansowych korzyści.

g. *Każdy rodzaj dyskryminacji* ze względu na wiek, płeć, rasę, religię, orientację seksualną lub jakąkolwiek inną cechę osobistą.

h. *Nadużywanie uprawnień lub wykorzystywanie pozycji i władzy zawodowej* do zastraszenia, manipulacji lub wywierania nacisku na dziecko.

i. Nakłanianie dziecka do nielegalnych działań, takich jak zażywanie narkotyków, picie alkoholu lub popełnianie przestępstw.

j. Odmawianie dziecku informacji lub wyjaśnień na temat jego stanu zdrowia lub leczenia w sposób dostosowany do jego wieku i zrozumienia.

k. Odrzucanie skarg i obaw dziecka oraz brak odpowiedniego reagowania na nie.

5. Personel jest zobowiązany do monitorowania sytuacji i raportowania do Pełnomocnika ds. dzieci wszelkich zaobserwowanych incydentów lub nieprawidłowości związanych z relacjami Personel-dziecko.
6. Jeżeli ze strony Personelu doszło do przypadków krzywdzenia dziecka lub innego naruszenia procedury, które stanowi bezpośrednie zagrożenie dla dobra dziecka, Personel powinien natychmiast podjąć działania mające na celu zabezpieczenie jego bezpieczeństwa i dobrostanu. Osoba, która dopuściła się takiego naruszenia, do czasu wyjaśnienia sprawy, podlega odsunięciu od czynności zawodowych realizowanych na rzecz dzieci lub w związku z którymi może on mieć kontakt z dziećmi.

6.2 Obowiązek identyfikowania sytuacji mogących świadczyć o krzywdzeniu dziecka

1. Personel jest zobowiązany do uważności i zabezpieczenia małoletnich przed wszelkimi formami krzywdzenia, w tym nadużyć fizycznych, emocjonalnych lub seksualnych, jakich mogą one doświadczać w środowisku domowym, środowisku wychowania lub nauczania.

   Pamiętaj: do krzywdzenia dziecka może dochodzić zarówno ze strony rodziny i bliskich, jak i ze strony osób trzecich, w tym także innych dzieci.

2. Realizacja obowiązku, o którym mowa w pkt. 1 powinna następować w szczególności poprzez następujące standardy postępowania:

   a. **Obserwacja i rozmowa z dzieckiem:**

   Jeśli Personel podejrzewa, że dziecko może być krzywdzone, pierwszym krokiem jest subtelna obserwacja i rozmowa z dzieckiem. Personel powinien być delikatny i taktowny, aby nie wystraszyć dziecka. Przykładowe działania to:

- Obserwacja widocznych obrażeń ciała, siniaków, skaleczeń, oparzeń itp.
- Obserwacja niepokojących zmian w zachowaniu, takich jak agresja, izolacja, nadmierna nieśmiałość.
- Pytanie dziecka o jego samopoczucie, czy coś go boli, czy czuje się bezpieczne w domu itp.
- W rozmowie z dzieckiem zaleca się unikanie sugestywnych pytań i pozostawianie mu przestrzeni do wyrażenia swoich uczuć i doświadczeń.

b. **Obserwacja i rozmowa z rodzicami, opiekunami lub innymi osobami bliskimi dziecka:**

Podejrzewając, że może dochodzić do krzywdzenia dziecka ze strony najbliższych (rodziców, opiekunów), zwróć szczególną uwagę na zachowanie się tych osób, w szczególności na to, jaką postawę prezentują względem dziecka lub w kontaktach z osobami trzecimi, jak zwracają się do dziecka i jak z nim rozmawiają, czy ich wypowiedzi i tłumaczenie sytuacji dziecka jest spójne i logiczne oraz znajduje potwierdzenie w obserwacjach i badaniach.

c. **Weryfikacja informacji:**

Jeśli istnieją podejrzenia krzywdzenia dziecka, Personel powinien próbować zweryfikować informacje. Przykładowe działania to:

- Podjęcie rozmowy z dzieckiem (rozmowa powinna być przeprowadzona w sposób delikatny, dostosowany do wieku dziecka i jego rozwoju emocjonalnego)
- Zgromadzenie dodatkowych informacji od innych osób zaufania dla dziecka, takich jak rodzice, opiekunowie, nauczyciele lub pozostały Personel – jeżeli uzyskanie takich informacji jest możliwe i zgodne z obowiązującymi przepisami prawa.
- Zbadanie historii medycznej dziecka w celu zidentyfikowania ewentualnych wcześniejszych obrażeń lub nieprawidłowości.
- Zwrócenie uwagi na spójność między relacjami i obserwacjami.
- W razie potrzeby, konsultacja obserwacji z Pełnomocnikiem ds. dzieci lub, jeśli to możliwe, konsultacja z psychologiem.

3. W przypadku uprawdopodobnionego podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia dziecka Personel, który ten fakt ujawnił zobowiązany jest zarejestrować przyjęcie zgłoszenia lub zgłosić ten fakt Pełnomocnikowi ds. dzieci i przy jego wsparciu i współpracy, do podjęcia dalszych działań mających na celu ochronę dziecka przed zagrożeniami, w szczególności podjęcia stosownych interwencji.
4. W kontaktach z dziećmi należy zwracać szczególną uwagę na następujące czynniki ryzyka, które mogą predestynować do występowania różnych form krzywdzenia dziecka – ich wystąpienie możesz ocenić zarówno poprzez własne obserwacje jak i poprzez rozmowy z dzieckiem lub osobami z jego otoczenia:

Tabela 1. *Lista potencjalnych czynników ryzyka i obserwacji, na które należy zwrócić uwagę w kontaktach z dziećmi*

Ślady fizyczne	• Siniaki, rany, siniaki, oparzenia, złamania, siniaki w nietypowych miejscach, które nie są związane z typowymi zabawami dziecięcymi. • Częste obrażenia lub ich powtarzające się nawroty.
Zmiany w zachowaniu	• Wycofanie się, lęk, agresja, nieśmiałość lub niespokojność. • Zmiany w nauce, spadki w osiągnięciach szkolnych. • Zmiany w kontakcie społecznym, trudności w nawiązywaniu relacji z rówieśnikami. • Objawy psychosomatyczne, takie jak bóle brzucha lub głowy bez widocznej przyczyny medycznej. • Nieodpowiednie do wieku pobudzenie seksualne.
Zmiany w emocjach	• Stany depresji, smutku lub nadmierne wahania nastroju. • Lęk, niepokój, nadmierna agresja. • Zachowania samookaleczające.
Wygląd / Zaniedbanie	• Dziecko jest zaniedbane, nie utrzymuje higieny i czystości. • Dziecko może wydawać się niedostatecznie odżywione, ubrane w zbyt lekkie ubrania w zimie lub brudne. • Niedostateczna opieka i nadzór nad dzieckiem, częste pozostawianie go samo w domu.
Zachowanie rodziców lub opiekunów	• Agresja wobec dziecka lub innych członków rodziny Nadmierne karanie, stosowanie przemocy fizycznej lub werbalnej. • Nadmierny nadzór, izolacja dziecka od innych osób. • Nadmierne stresy, problemy psychiczne, nadużywanie substancji psychoaktywnych. • Brak dostępu do opieki medycznej w przypadku poważnych chorób lub obrażeń. • Opóźnienie w reagowaniu na potrzeby zdrowotne dziecka.
Sytuacja życiowa rodziny	• Rozstania, rozwody, utrata pracy, zmiana miejsca zamieszkania. • Zmiany w rodzinie, takie jak narodziny nowego dziecka, utrata członka rodziny.
Inne	• Brak regularnego uczęszczania do szkoły. • Brak wsparcia w nauce i rozwijaniu umiejętności. • Brak dbałości o higienę dziecka, powtarzające się infekcje. • Brak dostępu do czystych ubrań i odpowiedniego wyposażenia osobistego.

6.3 Podejmowanie interwencji w celu ochrony dziecka

1. **W przypadku poczynienia obserwacji lub stwierdzenia objawów, które uzasadniają ROZWAŻENIE, czy ma miejsce krzywdzenie dziecka, należy:**

   a. Sprawdzić, czy nie ma innych symptomów krzywdzenia.
   b. Zebrać więcej informacji od dziecka lub jego rodziców lub opiekunów (w tym poprzez wywiad / rozmowę lub obserwacje).
   c. Sporządzić na tę okoliczność notatkę i umieść ją w dokumentacji.
   d. Wszelkie wątpliwości omówić z Pełnomocnikiem ds. dzieci.
   e. Monitorować sytuację dziecka przy kolejnych kontaktach z nim, do czasu wykluczenia krzywdzenia.

2. **W przypadku PODEJRZENIA, że dziecko jest krzywdzone, należy:**

   a. Jeżeli zachodzą wątpliwości co do sytuacji dziecka, które uzasadniają potrzebę pogłębionego zbadania jego sytuacji przez jednostki w tym wyspecjalizowane,

wówczas należy zgłosić swoje podejrzenia właściwym jednostkom i poprosić je o wsparcie.
Możliwe INTERWENCJE określa pkt 3 lit. c oraz *Tabela nr 2*.

b. O pomoc należy się kierować w szczególności do właściwego miejscowo Zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie lub jednostki policji lub sądu rodzinnego.
Szczegółowy wykaz jednostek właściwych do współpracy lub interwencji w przypadkach krzywdzenia dzieci zawiera *Załącznik* do Procedury.
c. W przypadku podjęcia interwencji przez właściwe jednostki, należy współpracować z daną jednostką w celu ochrony dziecka przed krzywdzeniem
d. Jeżeli okoliczności stwarzające podejrzenie krzywdzenia powtarzają się, a nie da się ich wytłumaczyć w sposób niebudzący wątpliwości innymi okolicznościami niż przypadki krzywdzenia, zawsze podejmij interwencję zgodnie z pkt 3.

3. **W przypadku wysokiego prawdopodobieństwa lub STWIERDZENIA, że dziecko jest krzywdzone, należy:**

a. **Zapewnić dziecku niezbędne bezpieczeństwo** – w zależności od okoliczności danej sytuacji, w szczególności:
    - Jeżeli dziecko jest narażone na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia, należy podjąć natychmiastowe działania zamierzające do odseparowania dziecka od źródła zagrożenie, np. poprzez odizolowanie go lub wezwanie na interwencje jednostki policji.
b. Jeżeli zachodzi ryzyko dla zdrowia lub życia dziecka, wymagające podjęcia czynności medycznych, należy udzielić niezbędnych świadczeń, w tym przeprowadzić dokładny wywiad, badanie fizykalne i diagnostykę, ewentualnie skierować dziecko do innej właściwej placówki udzielającej świadczeń opieki zdrowotnej.
c. Podjąć **INTERWENCJĘ** w celu zabezpieczenia interesu dziecka na przyszłość, w tym w zależności od sytuacji:

Tabela 2. *Rodzaje i przesłanki podjęcia interwencji*

	Interwencja cywilna	**Interwencja karna**	**Niebieska Karta**
Przesłanki	Zagrożenie dobra dziecka (występuje, gdy okoliczności, w których znajduje się dziecko, mogą negatywnie wpłynąć na dobro dziecka, czyli na jego rozwój fizyczny, psychiczny lub duchowy)	Podejrzenie popełnienia przestępstwa	Przemoc domowa
Forma interwencji	Wniosek o wgląd w sytuację dziecka / rodziny	Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa	Wypełnienie formularza NK-A
Właściwy organ/adresat zgłoszenia	Sąd rodzinny	Policja, prokuratura	Gminny / miejski zespół interdyscyplinarny

Podstawa prawna	art. 572 Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego	Art. 240 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny	Art. 12 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

d. W przypadku stwierdzenia, że dziecko doznaje krzywdzenia ze strony osób trzecich, niebędących rodzicami lub opiekunami, należy powiadomić o tym fakcie rodzica lub opiekuna.
   Jeżeli dziecko doznaje krzywdzenia ze strony innego dziecka, w miarę możliwości należy dodatkowo powiadomić jego rodziców lub opiekunów.

e. Zapewnić dziecku dodatkowe **wsparcie**, w szczególności poprzez:
   - Skierowanie dziecka pod opiekę psychologa.
   - Wspieranie dziecka w uzyskaniu pomocy psychologicznej lub terapeutycznej.
   - Działanie na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa dziecka w dłuższej perspektywie, na przykład poprzez kontakty z organizacjami ds. ochrony dzieci lub ośrodkami pomocy.

3. **Można WYKLUCZYĆ, że dziecko jest krzywdzone, jeśli (łącznie):**

   a. Po zebraniu dodatkowych informacji i diagnozie stwierdzono medyczną przyczynę objawów.
   b. Dziecko nie prezentuje objawów wskazujących na udział osób trzecich.
   c. Nie występują dodatkowe czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka (np. przemoc domowa w rodzinie, procedura Niebieskiej Karty).
   d. Wszelkie pozostałe wątpliwości dodatkowo omówiono z Pełnomocnikiem ds. dzieci i wyjaśniono.

4. Podjęcie jednej z interwencji nie zwalnia z obowiązku podjęcia innej, o ile zachodzą ku niej przesłanki i wymaga tego dobro dziecka. W szczególności wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty" nie zwalnia z obowiązku zawiadomienia organów ścigania o sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia małoletnich lub podejrzeniu popełnienia przestępstwa wobec nich.
5. **Procedurę "Niebieskiej Karty"** wszczyna się w przypadku powzięcia podejrzenia stosowania wobec dziecka przemocy domowej, poprzez wypełnienie formularza "Niebieska Karta" (**formularz NK-A**) i przekazanie go miejskiemu zespołowi interdyscyplinarnemu.
6. *Wzór formularza NK-A określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. poz. 1870) – stanowi on załącznik do Procedury.*
7. Personel realizuje Procedurę "Niebieskie Karty" zgodnie z zasadą współpracy i przekazuje informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.
8. Pełnomocnik ds. dzieci prowadzi i w razie potrzeby udostępnia Personelowi aktualną listę organów właściwych do przyjęcia zgłoszenie w wyniku interwencji. Lista zawierać powinna oznaczenie organu oraz jego dane kontaktowe. Sanowi ona *Załącznik* do Procedury.

9. W miejscu udzielania świadczeń zdrowotnych lub na stronach internetowych MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi udostępnia się informację o dostępnych miejscach pomocy lub wsparcia dla dzieci doznających przemocy lub krzywdzenia, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

6.4 Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

1. Dokumentowaniu podlegają wszystkie:
    a. Obserwacje, badania lub inne stwierdzone okoliczności, świadczące o krzywdzeniu dziecka, w tym:
        - każdy incydent lub zdarzenie zagrażające dobru małoletnich powinno być dokładnie udokumentowane w zapisach medycznych lub w odrębnych raportach, jeśli to konieczne – dokumentowaniu podlegają stwierdzone fakty ze wskazaniem źródeł pozyskania wiedzy o nich (np. „*w badaniu stwierdzono…*”, „*zaobserwowano…*” „*pacjent podaje…*” etc.). Dokumentacja powinna zawierać datę, opis incydentu, w tym poczynione ustalenia, osoby zaangażowane oraz wszelkie dostępne dowody;
        - w przypadku incydentów, które wymagają zeznań lub świadectw od świadków, należy sporządzić odpowiednie protokoły lub notatki.
        - jeśli zostanie zgłoszony ustnie incydent, należy go spisać.
    b. Działania lub interwencje podjęte w związku z podejrzeniem lub stwierdzeniem krzywdzenia dziecka.
2. W MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi prowadzony jest rejestr przypadków zgłoszeń dotyczących podejrzenia krzywdzenia dziecka oraz interwencji inicjowanych przez Personel.

7. Postanowienia końcowe

7.1 Postępowanie w przypadku naruszenia Procedury

1. Wszelkie przypadki naruszenia Procedury podlegają zgłoszeniu Pełnomocnikowi ds. dzieci, który niezwłocznie po otrzymaniu zgłoszenia zobowiązany jest je rozpoznać (przeprowadzić postępowanie wyjaśniające, zebrać wyjaśnienia, dowody etc.) i potwierdzić lub wykluczyć naruszenie na podstawie dostępnych dowodów i informacji.
2. W przypadku otrzymania zgłoszenia Pełnomocnik ds. dzieci przeprowadza postępowanie wyjaśniające w celu zrozumienia, jak doszło do naruszenia procedury i jakie były jego skutki. Postępowanie powinno uwzględniać w szczególności wyjaśnienia obwinionego, zeznania świadków i dostępne dowody.
3. W toku postępowania należy w szczególności zweryfikować informacje i ustalić, czy naruszenie Procedury jest jednorazowym incydentem czy też ma charakter systemowy.
4. Wyniki postępowania wraz z rekomendacją działań zapobiegawczych i naprawczych Pełnomocnik ds. dzieci przedstawia Kierownikowi MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi.
5. Na podstawie otrzymanych wyników postępowania wyjaśniającego Kierownik MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi podejmuje lub zleca odpowiednie działania korygujące, w tym działania dyscyplinarne wobec Personelu, który dopuścił

się naruszenia, inicjuje przekształcenie procedur lub wprowadzenie dodatkowych szkoleń i edukacji.
6. Po podjęciu działań korygujących monitoruje się, czy naruszenie Procedury nie występuje ponownie i dokonuje ewentualnych aktualizacji lub poprawek Procedury, aby zapobiec podobnym incydentom w przyszłości. W szczególności MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi może wdrożyć dodatkowe działania zapobiegawcze, takie jak szkolenia, audyty czy monitoring, aby minimalizować ryzyko przyszłych naruszeń procedur.
7. Jeśli naruszenie Procedury stanowi bezpośrednie zagrożenie dla małoletnich pacjentów, podejmuje się natychmiastowe działania mające na celu zabezpieczenie ich bezpieczeństwa i dobrostanu. W szczególności osoba, która dopuściła się naruszenia może podlegać odsunięciu od czynności zawodowych realizowanych na rzecz dzieci lub w związku z którymi może ona mieć kontakt z dziećmi.
8. W przypadku stwierdzenia lub podejrzenia, że naruszenie Procedury może stanowić przestępstwo lub wykroczenie, Kierownik MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi zawiadamia właściwe organy powołane do ścigania przestępstw i w granicach określonych przepisami prawa współpracuje z tymi organami na każdym etapie postępowania.
9. W zależności od charakteru i skutków naruszenia Procedury Kierownik MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi może wyciągać przewidziane prawem konsekwencje, w tym konsekwencje dyscyplinarne, względem Personelu, który dopuścił się naruszenia.

7.2 Przegląd i aktualizacja Procedury

1. Procedura podlega okresowej ocenie, przeprowadzanej co najmniej raz na dwa lata.
2. Ocena przeprowadzana jest w celu zapewnienia dostosowania Standardów do aktualnych potrzeb oraz zapewnienia jej zgodności z obowiązującymi przepisami prawa.
3. Wnioski z przeprowadzonej oceny należy pisemnie udokumentować.
4. Odpowiedzialnym za przeprowadzenie okresowych ocen jest Pełnomocnik ds. dzieci, który na podstawie przeprowadzonej oceny dokonuje analizy potrzeb i opracowuje projekt aktualizacji Standardów, który następnie przedkłada Kierownikowi MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi celem wdrożenia.
5. Niezależnie od ocen okresowych, wszelkie uwagi i wnioski odnośnie aktualizacji Standardów powinny być na bieżąco zgłaszane Pełnomocnikowi ds. dzieci, który na podstawie ich analizy podejmie stosowne działania.

7.3 Dostępność Standardów

1. Procedura jest dostępna dla całego Personelu MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi.
2. Standardy podlegają udostępnieniu na stronie internetowej MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi oraz wywieszeniu w widocznym miejscu w lokalach zakładów leczniczych, w których świadczone są usługi na rzecz dzieci.
3. Standardy publikuje się w wersji zupełnej oraz w wersji skróconej, przeznaczonej dla małoletnich.

4. Wersja skrócona zawiera informacje istotne dla małoletnich, opracowane w sposób przystępny i zrozumiały dla dzieci.

8. ZAŁĄCZNIKI

- Wzór formularza NK-A (Niebieska Karta)

- Organy i ośrodki właściwe do współpracy lub interwencji w przypadkach krzywdzenia dzieci

- Karta przeglądu aktualności procedury (wzór)

- Rejestr zmian wprowadzonych w procedurze (wzór)

MCTiPZ im. bł. R. Chylińskiego w Łodzi

Pomoc społeczna;
Przeciwdziałanie przemocy

Zespół Interdyscyplinarny przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Łodzi
90-440 Łódź, Piotrkowska 149
Tel. 42 632 40 34
sekretariat@mops.lodz.pl
https://mops.uml.lodz.pl/pomoc-spoleczna/pomoc-dla-ofiar-przemocy/

Dane kontaktowe do przewodniczącej Zespołu (Marzena Pajor)**:** tel.: (42) 207 14 62; e-mail: zi@mops.lodz.pl.

W każdym Wydziale Pracy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi powołano stanowiska ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, do których także możesz zgłosić się o pomoc w godzinach działania urzędu (w poniedziałki, środy, czwartki i piątki w godz. 8 – 16 oraz we wtorki w godz. 9 – 17):

- I Wydział Pracy Środowiskowej, ul. Kutrzeby 16 – tel. (42) 207 14 57; e-mail: zi1@mops.lodz.pl – **dla Bałut oraz części Polesia.**
- II Wydział Pracy Środowiskowej, ul. Grota – Roweckiego 30 – tel. (42) 677 15 53 (wew. 20); e-mail: zi2@mops.lodz.pl – **dla Śródmieścia oraz Widzewa.**
- III Wydział Pracy Środowiskowej, ul. Będzińska 5 – tel. (42) 684 44 81 (wew. 30 lub 35), e-mail: zi3@mops.lodz.pl – **dla Górnej oraz części Polesia.**

Policja, prokuratura i sądy;
Przeciwdziałanie przestępstwom, wgląd w sytuację rodziny lub dziecka

Komenda Miejska Policji w Łodzi, tel. Sienkiewicza 28/30, 90-114 Łódź
Punkt Informacyjny Komendy Miejskiej Policji w Łodzi (całodobowo): tel. 47 841 10 91

Prokuratura Rejonowa Łódź-Widzew w Łodzi, Jarosława Dąbrowskiego 40A, 93-277 Łódź
tel: (42) 254-07-50, **fax:** (42) 254-07-63
email: biuro.podawcze.prldz-wid@prokuratura.gov.pl
https://www.gov.pl/web/po-lodz/prokuratura-rejonowa-lodz--widzew
lub
Prokuratura Rejonowa Łódź-Śródmieście w Łodzi, Jana Kilińskiego 152, 90-322 Łódź
tel: (42) 676-87-29, **email:** biuro.podawcze.prldz-srd@prokuratura.gov.pl

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, V Wydział Rodzinny i Nieletnich
Ul. Stefana Kopcińskiego 56, 90-032 Łódź
tel: (42) 677-95-11 do 15, **fax:** (42) 288-42-42
email: v.rodzinny@widzew.sr.gov.pl

lub
Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, VIII Wydział Rodzinny i Nieletnich
Aleja Tadeusza Kościuszki 107/109, 90-928 Łódź
tel: (42) 201-21-80, **email:** 8.rodzinny@lodz.sr.gov.pl

Telefony i ośrodki wsparcia dla osób doświadczających przemocy

LOKALNE:

- **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**, ul. Franciszkańska 85, tel. (42) 640-65-91; e-mail: hostel@xl.wp.pl; strona www: stow-lodz.org.pl
- **Dom Samotnej Matki**, ul. Broniewskiego 1a, tel. (42) 688 18 49; e-mail: dsm@csr.org.pl; strona www: csr.org.pl/dom-samotnej-matki

- **Rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego:** https://www.gov.pl/web/uw-lodzki/rejestr-jednostek-specjalistycznego-poradnictwa-funkcjonujacych-na-terenie-wojewodztwa-lodzkiego2
- **Baza poradnictwa specjalistycznego dla osób doznających przemocy domowej:** https://www.gov.pl/web/uw-lodzki/baza-poradnictwa-specjalistycznego-dla-osob-doznajacych-przemocy-domowej-aktualizacja-lipiec-2023
- **Baza placówek pomocowych:** https://www.gov.pl/web/uw-lodzki/baza-placowek-zapewniajacych-schronienie-osobom-doznajacym-przemocy-domowej-aktualizacja-lipiec-2024 .

OGÓLNOPOLSKIE:

- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”** – tel. **800 120 002** (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz e-mail: niebieskalinia@niebieskalinia.info;
- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia** – tel. **(22) 668 70 00** oraz **116 123** (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży** – tel. **116 111** (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) https://116111.pl oraz **Telefon dla rodziców i nauczycieli**, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy psychologicznej dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności takie jak: agresja i przemoc w szkole - tel. **800 100 100** (linia czynna od poniedziałku do piątku, w godz. 12 – 15);
- **Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka** – tel. **800 12 12 12** (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Fundacja Feminoteka - Telefon przeciwprzemocowy dla kobiet doświadczających przemocy** (w tym kobiet transseksualnych) – tel. **888 88 33 88** (telefon czynny od poniedziałku do piątku w godz. 11 – 19);
- **Anonimowa Policyjna Linia Specjalna „Zatrzymaj Przemoc”** – tel. **800 120 148** (bezpłatna linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Linia wsparcia psychologicznego Polskiego Czerwonego Krzyża** – tel. **(22) 230 22 07** (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 16 – 20);
- **„La Strada” Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu –** tel. 22 628 99 99

Karta przeglądu aktualności Procedury (*wzór*)

L.p.	Data przeglądu	Wnioski z przeglądu	Pieczątka i podpis osoby dokonującej przeglądu

Rejestr zmian wprowadzonych w procedurze (*wzór*)

Numer zmiany	Numer wydania	Data zmiany	Oznaczenie rozdziału i postanowienia	Istota zmiany